



Тема:

**Відбулося
засідання РАУ
в онлайн-форматі**

с. 3

**Статистика
щодо порушень
прав адвокатів
у 2020 році**

с. 10

**Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ**

с. 17

**Історія
адвокатури.
Адвокати —
міські голови:
на службі місту
і громаді**

с. 94



АДВОКАТИ — МІСЬКІ ГОЛОВИ: НА СЛУЖБІ МІСТУ І ГРОМАДІ

Ірина Василик, доцент, керівник Центру досліджень адвокатури і права, проректор Вищої школи адвокатури, к. істор. н.

Галина Басара-Тиліщак, Інститут історії України НАН України, к. істор. н.

В історії України адвокатура була однією з тих суспільних груп, яка найбільше реалізувала себе, окрім професійного, також на політичному та громадському полі. Відомі імена адвокатів-президентів і очільників урядів, міністрів та парламентарів, засновників та голів економічних товариств, банків, громадських установ, фундаторів культурних інституцій. У перших рядках цього переліку й адвокати — міські голови: бургомістри, градоначальники, керівники міського самоврядування.

«Золота доба» Чернівців, Тернополя, Одеси і Катеринослава (сучасного Дніпра) припала на час, коли міським господарством керували адвокати — Антон Кохановський, Володимир Лучаковський, Василь Протопопов, Іван Спосібний. Вони доклали величезних зусиль для того, щоб наприкінці XIX — на початку XX століття перетворити свої міста у модерні європейські центри. У буремні роки воєнного лихоліття і революційних потрясінь міським головою Києва був адвокат Євген Петрович Рябцов. У 1917 році міським головою Бахмута був обраний адвокат Лев Борисович Флейшер¹. Від початку Української революції 1917 — 1921 років представники ліберальної віницької адвокатури взяли на себе відповідальність за життя міста та безпеку його мешканців. Міськими головами Вінниці були адвокати — Іван Степанович Олтаржевський, Анатолій Робертович Фанстиль, Ізраїль Якович Слуцький.

Про життєвий шлях першого українця-бурмістра Тернополя Володимира Лучаковського вже йшлося на сторінках Вісника НААУ². Досягнення адвокатів-міських голів Антона Кохановського, Василя Протопопова³ та Івана Спосібного пропонуємо до вашої уваги у цій статті.

АДВОКАТ-БУРГОМІСТР ЧЕРНІВЦІВ АНТОН КОХАНОВСЬКИЙ ФОН СТАВЧАН (1817 — 1906)

Антон Кохановського називають «батьком Чернівців». Четверть століття він працював адвокатом і ще стільки ж часу очолював місто. 9 разів А. Кохановського переобирали на посаду міського голови. За свою діяльність він отримав від цісаря Франца-Йосифа шляхетство і титул барона. Завдяки ефективному управлінню та особистій благодійності Антона Кохановського Чернівці набули ошатного вигляду європейського міста, яким залишаються й сьогодні.

Антон Кохановський народився у Тернополі у польській родині. Правничу освіту здобув у Львівському



¹ Детально про Л. Б. Флейшера див. Скальський В. Лев Борисович Флейшер — адвокат і міський голова Бахмута // Адвокатура України: забуте і невідоме. Серія «Нариси з історії адвокатури України». Вип. 2. / За ред. І. Б. Василик. К.: КВЦ, 2016. С. 482—489.

² Василик І. Адвокат Володимир Лучаківський: мер міста Тернополя, письменник, перекладач (до 180-річчя від дня народження) // Вісник НААУ. 2018. № 5(43). С. 63—64.

³ Інформацію про В. Протопопова збирала адвокат Нана Бакаянова (м. Одеса).



університеті. У 1850 році приїхав працювати у Чернівці та вів тут адвокатську діяльність. Через 18 років очолив Буковинську палату адвокатів.

У 1884 році адвоката Кохановського було обрано до міської ради. Його кар'єра міського депутата протривала 42 роки. Незабаром після першого обрання депутати призначили А. Кохановського бургомістром — міським головою Чернівців. Загалом на цьому посту він пропрацював 26 років. На посаді бургомістра Антон Кохановський організував у Чернівцях будівництво водогону та каналізації, електромережі та громадського електротранспорту. У 1896 році на центральних вулицях з'явилися електричні ліхтарі, а у 1897 році у місті поїхав перший трамвай. Вулиці вимостили бруківкою. У рекордні терміни, за 15 місяців, було збудовано міський театр, який за архітектурою та оздобленням увійшов до переліку найкращих у Європі. За час каденцій А. Кохановського на посту бургомістра Чернівці були оздоблені й іншими архітектурними перлинами: резиденцією Буковинських Митрополитів, Кафедральним собором, вірменською церквою, будинком вчительської семінарії.

Вершиною політичної діяльності Антона Кохановського стало головування у виконавчому комітеті Буковинського ландтагу — парламенті коронного краю герцогства Буковина. У 1871 році його обрали депутатом Державної Ради Австрії, а у 1874 році — крайовим старостою. На посаді з вищим рівнем політичних можливостей Антон Кохановський відстояв заснування Чернівецького університету. Завдяки його зусиллям було споруджено будівлю Буковинського ландтагу.

Бургомістр Кохановський був покровителем освіти і мистецтва. За посадою він очолював Міську раду шкільництва, місцеву санітарну раду, Раду у справах нужденних і Фонд нужденних. Також заснував і очолив Товариство плекання музичного мистецтва на Буковині, Товариство прикрашення Чернівців, Буковинський промисловий музей. За членські внески, а це передусім власні кошти, було споруджено у Чернівцях концертний зал (нині — філармонія), створено парк (сучасний парк ім. Ю. Федьковича), збудовано приміщення для музею (зараз тут відділення банку).

Життя і діяльність Антона Кохановського були спрямовані не на власне збагачення, а на благо мі-

ста та його мешканців. Він допомагав у скруті людям усіх національностей і конфесій, особливо нужденним і важкохворим. Під час голоду та епідемії 1865 — 1866 років наказав виловити всю рибу зі ставків у своєму маєтку й роздати городянам. На фронтоні міської ратуші у Чернівцях і сьогодні можна побачити великий годинник, подарований місту адвокатом Антоном Кохановським.

АДВОКАТ-ГОЛОВА МІСЬКОЇ ДУМИ ОДЕСИ ВАСИЛЬ ПРОТОПОПОВ (1846 — 1914)



Василь Якович Протопопов був одним із найшановніших адвокатів Одеси. Поряд із адвокатською діяльністю, відомий тим, що опікувався питаннями освіти, культури, благодійності, меценатства, охорони здоров'я.

Видатний одеський присяжний повірений Василь Якович Протопопов народився у родині священника. Закінчив юридичний факультет Новоросійського університету. До утворення Ради присяжних повірених при окрузі Одеської судової палати з 1894 по 1905 роки виконував обов'язки старшини одеських присяжних повірених та доклав чимало зусиль для заснування в Одесі Ради присяжних повірених.

Значній популярності Василя Протопопова сприяла його діяльність протягом 1905 — 1909 років на посаді голови Одеської міської думи, а також гласного (депутата) міської думи.

Протягом декількох років В. Протопопов здійснював обов'язки віцепрезидента Одеського товариства витончених мистецтв, був піклувальником і членом низки благодійних організацій: Одеського товариства допомоги біднякам, Одеського відділення Піклування Імператриці Марії Олександрівни про сліпих, Одеського товариства піклування неможливих і тих, хто потребує допомоги, Виправного притулку для малолітніх злочинців, Товариства для допомоги малозабезпеченим ученицям Одеської міської громадської Маріїнської жіночої гімназії.



**АДВОКАТ — МІСЬКИЙ ГОЛОВА
КАТЕРИНОСЛАВА (ДНІПРА)
ІВАН СПОСОБНИЙ
(1865 — ПІСЛЯ 1929)**

Адвокат Іван Васильович Способний — останній міський голова Катеринослава, з ім'ям якого пов'язують «золоту добу» у розвитку міста. Відомий юрист, депутат І Державної Думи Росії, ефективний господарник і філантроп Іван Способний у своїй діяльності керувався принципом «завжди до найкращого».



Іван Способний закінчив юридичний факультет Санкт-Петербурзького університету зі ступенем кандидата прав. Адвокатську кар'єру розпочав як помічник присяжного повіреного в Одесі. У 1890 році вступив на службу у Міністерство юстиції: спочатку призначений міським суддею, а у 1892 році став заступником прокурора в Катеринославському окружному суді.

У 1896 році вийшов у відставку та одержав звання присяжного повіреного.

У 1906 році Іван Способний був обраний депутатом Державної Думи Російської імперії від Катеринославської губернії. Він виступав за відміну смертної кари, свободу страйків та інші політичні свободи. Водночас І. Способний продовжив активну громадську діяльність у Катеринославі. У 1909 році був обраний Катеринославським міським головою і перебував цій посаді до 1917 року.

Як міський голова І. Способний розвивав промисловість та інфраструктуру міста. Новий водогін, каналізація, побудова міської лінії трамвая, мощення вулиць бруківкою, реорганізація Вищого гірничого училища у Гірничий інститут — це лише найпомітніші із його досягнень. У 1910 році І. Способний організував і провів у Катеринославі Південноросійську промислову, сільськогосподарську та кустарну виставку. Головними павільйонами на ній стали експозиції міського та земського самоврядування. Міська управа експонувала 14 своїх відділів: народну освіту, пожежну частину, освітлення, хімічну лабораторію, базари, санітарію, статистику, медицину, трамвай, водопровід, ветеринарію, бойню, бухгалтерію. За підсумками виставки Катеринослав нагородили великою золотою медаллю за високий рівень благоустрою міського господарства.